

факультетов / Юрий Владимирович Латыш. – Киев: Логос, 2011. – 204 с.

4. Тригуб П.М. Актуальні проблеми розвитку південноукраїнського села у перше післявоєнне десятиріччя (1946-1955 рр.) / П.М.Тригуб // Українська державність: проблеми історії, права, економіки, мовознавства, філософії, політології та культури. – Миколаїв; Одеса, 2001. – Т.1.

5. Шитюк М.М. 1944 – 1954 роки : перше повоєнне десятиліття /М.М.Шитюк // Проблеми історії та сучасного стану науки Української держави. – Миколаїв, 2002. – Т1. – Історичні дисципліни та українознавство.

6. Шкварець В.П. Повоєнна та сучасна Миколаївщина: монографічне історико – краєзнавче дослідження / В.П.Шкварець, Є.Г.Горбуров, К.Є.Горбуров. – Миколаїв: Шамрай. – 2008. – 300 с.

7. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Ist/2005_41/03_bazhan_og.pdf Бажан О. Г. Особливості відбудовчого періоду в Українській РСР у другій половині 40-х – на початку 50-х років ХХ ст.

Магурчак А.М.

кандидат історичних наук, докторант,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ПИТАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ У 1920-их рр. ХХ ст.
У СВІТЛІ ЛИСТУВАННЯ АНДРІЯ ЖУКА
І РОМАНА ПЕРФЕЦЬКОГО**

Поразка визвольних змагань ЗУНР призвела до еміграції значної частини провідних українських діячів. На еміграції був створений екзильний уряд на чолі з

Є. Петрушевичем. Одним із нагальних питань стало створення політичного центру західноукраїнських земель (далі ПЦЗУЗ). Дана проблематика висвітлювалась у листуванні українських емігрантських діячів Андрія Жука (1880-1968) і Романа Перфецького (1880-1944). Політична біографія А. Жука є багатогранна. Зокрема він був членом РУП і УСДРП, Загальної Української Ради і Головної Української Ради, один із засновників і член Президії Союзу визволення України, радник МЗС УНР у Відні, засновник Комітету оборони західноукраїнських земель, Союз українських журналістів і письменників і інші організації. Натомість Роман Перфецький делегат Української Національної Ради ЗУНР, уповноважений Диктатора ЗУНР для зв'язку з краєм, член закордонної групи Української народної трудової партії, а пізніше УНДО.

Відносно програми закордонного центру західноукраїнських земель запропонованої Р. Перфецьким то А. Жук висловив свої зауваження. Зокрема він пропонував замінити назву із «закордонного» на «політичний», а відповідно не перетворювати закордонний центр на емігрантську організацію і не обмежувати свою діяльність виключно емігрантським середовищем, а головним регіоном повинна стати Галичина. При цьому він був свідомим, що така конструкція не буде всіма сприйнята в краю. Але не дивлячись на все це А. Жук схвалив ідею Р. Перфецького про створення колегії як відповідного органу закордонного політичного центру і підтримав пропозицію про участь в конференції національних меншин незалежно від платформи на якій будуть стояти організатори.

Відмічав, що закордонний центр є фактично продовження колишнього уряду Президента ЗУНР тільки в

неорганізованим стані, а тому питання сьогодення в розумінні А. Жука – побудувати правильну організацію, яка повинна репрезентувати волю українського народу, що була проголошена в актах ЗУНР. Під політичним центром А. Жук розглядав дві установи – Президент Української Національної Ради і Секретаріат, які зливаються в одну національну організацію і повинні проводити боротьбу для отримання незалежності Західної України.

На переконання А. Жука тогочасні політичні виступити закордонного центру як на еміграції так і в Галичині від імені Є. Петрушевича були не ефективними, оскільки є «мертвою неіснуючою установою, до якої можна нав'язувати політику, але іменем якої не можна говорити. Отже ці виступи маючи за собою історичне оправдання, не мали і не мають фактичної реальної сили»[1]. Іншою негативною стороною діяльності центру А. Жук вбачав у «характері Президента УНРа», який перетворив першочергову організацію всіх представників західноукраїнських земель на організацію галичан і буковинців. Відповідно виступи Є. Петрушевича А. Жукові нагадували історичний анархаїзм і відірваність від реального життя краю. Тому на переконання А. Жука, Президент УНРа повинен відстоювати інтереси всіх представників західноукраїнських земель і цілісно виступати від імені ПЦЗУЗ. На прохання Р. Перфецького А. Жук подав свій проект платформи ПЦЗУЗ. Даний документ включав 10 пунктів. Зокрема в ньому пропонувалось, що так званий політичний центр є продовженням уряду ЗУНР землі які окуповані Польщею, Румунією і Чехословаччиною. Головними завданнями центру повинні бути: обстоювання перед світовою громадськістю права західноукраїнців на

свою державність в злуці із рештою українського народу в об'єднаній державі; відмежування від акцій окупаційних держав на теренах західноукраїнських землях при цьому невтручання у внутрішні справи українських політичних, економічних і культурних організацій на західних теренах. Політичною основою діяльності ПЦЗУЗ має виступати акт проголошення на західноукраїнських землях самостійної держави і злуки із українською державою на Сході; заяви політичних представників північно-західних українських земель про спільність політичних інтересів всіх західноукраїнських земель під Польщею; заяви українських представників Буковини і Закарпаття про спільність національно-політичних інтересів всього українського народу[1]. Свою практичну політику ПЦЗУЗ повинен проводити через посередництво організацій, установ і осіб з якими він увійде в контакт і буде презентувати їх на міжнародній арені для відстоювання національних інтересів західних українців. А. Жук вважав, що ПЦЗУЗ має складатися з Президента УНРа Є. Пертушевича і трьох і більше погоджених представників від західноукраїнських політичних організацій, які утворюють Секретаріат центру під керівництвом Є. Петрушевича.

У листі до А. Жука від 7 липня 1926 р. Р. Перфецький інформував, що запропонований проект ПЦЗУЗ А. Жуком не був підтриманий, оскільки Є. Петрушевич хотів сам «керувати процесами». На переконання Р. Перфецького стало зрозумілим, що створення ПЦЗУЗ за кордоном стає неактуальним, оскільки «Президент [Є. Петрушевич – А.М.] ще раз з притиском зазначив, що як довго була надія, що хоч одна партія (УНДО) стане при ньому, готов був згодитися на деякі обмеження себе при вирішуванні справ і

погоджувався на дотичні проекти»[1]. Відповідаючи Р. Перфецькому А. Жук писав: «Я думаю, що струни не треба перетягати, але не можна їх по старому оставити все зрештою діло не в статutowих приписах, а у фактичних відносинах, які там у Вас зложилися»[1].

Отже, листування між А. Жуком і Р. Перфецьким яскраво засвідчувало, що існували певні розбіжності між оточенням Є. Петрушевича з однієї сторони і частиною західноукраїнської еміграції і політиками Галичини з другої сторони. Натомість А. Жук підтримував ідею створення на еміграції політичного центру західноукраїнських земель як продовжувача уряду ЗУНР, який був відхилений Є. Петрушевичем, основним мотивом яких служили особистісні амбіції.

Список використаних джерел:

1. Library and Archives Canada. – The Andry Zhuk Collection MG30, C 167. – Volume23 . – File 68.